

A BIZOTTSÁG (EU) 2023/499 AJÁNLÁSA**(2023. március 1.)****az Európai Kutatási Térségen belüli tudáshasznosításra irányuló, a szellemi javak kezelésére vonatkozó gyakorlati kódexről**

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére,

mivel:

- (1) A szellemi javak hatékony kezelése kulcsfontosságú az innovatív megoldások elterjedésének felgyorsításához és az új technológiák, termékek és szolgáltatások kifejlesztéséhez a legsürgetőbb társadalmi kihívások kezelése, például a méltányos zöld és digitális átállásnak az új európai innovációs menetrend ⁽¹⁾ célkitűzésével összhangban történő biztosítása érdekében, szem előtt tartva ugyanakkor az Unió nyitott stratégiai autonómiáját a kutatás és az innováció terén.
- (2) A világ tudományos és technológiai teljesítményének mintegy 20 %-a az Unióból származik ⁽²⁾. Az olyan tudásintenzív és innovatív vállalkozások, amelyek a növekedés érdekében jelentős mértékben immateriális javakra támaszkodnak, az elmúlt két évtizedben nézőpontot váltottak a szellemi javak feletti ellenőrzést illetően, amint az kitűnik abból, hogy az Unióban nagymértékben, 87 %-kal növekedett „a szellemi tulajdont képező termékekbe” történt beruházás ⁽³⁾. Emellett a kutatási és innovációs (K+I-) kapacitásoknak a szellemi javak hatékony kezelése és az ipar és a tudományos világ közötti fokozott együttműködés révén történő mozgósítása növelni fogja azon ágazatok teljesítményét, amelyekben az elmúlt években csökkentek a kutatási és fejlesztési beruházások, különösen a Covid19-válság által súlyosan érintett ágazatokét, ideértve például a repülőgéptechnikát és a védelmet, a gépjárműipart és a vegyipart.
- (3) Ha növelni szeretnénk az értékteremtési lehetőségeket és a szociális innovációt, akkor alapvető fontosságú figyelembe venni a formális szellemi tulajdon-jogok (például szabadalmak vagy szerzői jog) mellett a szellemi javak egyéb típusait, például a kiadványokat, az adatokat, a K+I-szereplők által létrehozott know-how-t. A szellemi javak a tudás hasznosításának kulcsfontosságú elemét képezik a Horizont Európa ⁽⁴⁾ és más, például a kohéziós politika ⁽⁵⁾, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz ⁽⁶⁾ vagy az Innovációs Alap ⁽⁷⁾ által finanszírozott uniós finanszírozási programok eredményei tekintetében.
- (4) A szellemi javak kezelésére vonatkozó stratégia célja egy értékes szellemi javakból álló olyan portfólió összeállítása, amely stratégiaiilag kezelhető többféle gazdasági értékteremtési pálya mentén történő felhasználás céljából, különösen a kutatásfinanszírozás kérelmezése során, a kutatási együttműködések bevonása és létrehozása céljából, kiaknázva a kereskedelmi lehetőségeket a hasznosítás engedélyezése, értékesítés vagy vállalkozásalapítás révén. Az első ahhoz vezető lépés, hogy a szellemi javaknak a K+I-ökoszisztémában való hasznosítását megkönnyítsük, egy olyan környezet megteremtése, amelyben a szellemi javak kezelésére vonatkozó gyakorlatok egyértelműen meg vannak határozva, azokat közlik és alkalmazzák is.

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Új európai innovációs menetrend (COM(2022) 332 final).

⁽²⁾ A Science, Research and Innovation performance of the EU (Az Unió tudományos, kutatási és innovációs teljesítménye) című jelentés, 2022.

⁽³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU innovációs lehetőségeinek maximális kiaknázása – A szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési terv az EU helyreállításának és rezilienciájának támogatása érdekében (COM(2020) 760 final).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/695 rendelete (2021. április 28.) a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram létrehozásáról, valamint részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, továbbá az 1290/2013/EU és az 1291/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 170., 2021.5.12., 1. o.).

⁽⁵⁾ Az új kohéziós politika (europa.eu).

⁽⁶⁾ A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (europa.eu).

⁽⁷⁾ Az Innovációs Alap (europa.eu).

- (5) A közös kutatási tevékenységek ideális környezetet biztosítanak a partnerek számára a tudás és az ötletek összehozásához, valamint az új technológiák, termékek és szolgáltatások közös kifejlesztéséhez. Mindazonáltal ezek az együttműködésen alapuló projektek kihívásokkal járnak, mivel különböző partnerek vesznek bennük részt, például egyetemek, kutatószervezetek, helyi közösségek, vállalkozások, köztük kis- és középvállalkozások (kkv-k), nem kormányzati szervezetek (NGO-k) és szociális partnerek, amelyek eltérő kulturális és szakmai háttérrel, motivációkkal, valamint eltérő érdekekkel rendelkeznek, mely utóbbiak változatosak lehetnek a pusztán kutatásvezérelt érdekektől kezdve a kereskedelmi hasznosításra irányuló érdekekkel bezárólag ⁽⁸⁾).
- (6) A K+I-szereplők kihívásokkal szembesülhetnek szellemi javaik hatékony kezelése során, mivel nehéz meghatározni a javaik feletti ellenőrzésre szolgáló legalkalmasabb eszközöket, megtalálni a megfelelő piacokat és bevonni az üzleti partnereket. Ezenkívül az eredmények piacra juttatása terhekkel járhat az értékük eltérő értelmezése, valamint a tájékoztatói és tárgyalási pozíciók tekintetében fennálló aszimmetria miatt.
- (7) A nemzetközi együttműködés kulcsfontosságú szempont a K+I-hez; az átalakuló globális környezetben azonban a tudomány és a technológia is a geopolitikai feszültségek középpontjában áll ⁽⁹⁾. Az olyan egyéb fejlemények, mint például a nyílt tudományra való, a kutatás minőségének javítása érdekében történő áttérés, amint arra a „A kutatás értékelése és a nyílt tudomány megvalósítása” című tanácsi következtetések ⁽¹⁰⁾ is emlékeztetnek, valamint a nyílt innovációs megközelítések felé történt elmozdulás lehetőségeket és egyben kihívásokat is jelentenek a fejlődő K+I-ökoszisztémában. Ezeknek a fejleményeknek biztosítaniuk kell az Unió K+I-beruházásainak kiválóságát és hatását, miközben meg kell védeni az Unió érdekeit. Ennek fényében az európai K+I-projektek kulcsszereplői hangot adtak azon igényüknek, hogy jobban meg kell érteniük a kutatási eredmények stratégiai kezelését, ellenőrzését (ideértve a védelmüket is), terjesztését, átruházását/hasznosításuk engedélyezését és hasznosítását ⁽¹¹⁾.
- (8) Az Európai Kutatási Térség (EKT) szakpolitikai menetrendjével ⁽¹²⁾ összhangban, amely magában foglalja „A tudás jobb hasznosítására vonatkozó uniós iránymutatások továbbfejlesztése” tevékenységet, a Bizottság az (EU) 2022/2415 tanácsi ajánlás ⁽¹³⁾ végrehajtása érdekében javaslatot tesz a szellemi javak kezelésére vonatkozó gyakorlati kódexről szóló ezen ajánlásra. Az ezen ajánlás elkészítésére irányuló felhívást az Új EKT a kutatás és az innováció szolgálatában című bizottsági közleményben ⁽¹⁴⁾, valamint az Európai Kutatási Térség (EKT) irányításáról szóló és az európai kutatási és innovációs paktumról szóló, 2021. november 26-i tanácsi következtetésekben ⁽¹⁵⁾ azonosították. Emellett a szellemi tulajdonra vonatkozó uniós cselekvési terv ⁽¹⁶⁾ elismeri, hogy a szellemi tulajdon megfelelő kezelésére van szükség a K+I-eredmények európai kiaknázásnak és hasznosításának támogatásához, valamint hogy a szellemi javak kezelésének javítása révén javítani kell a kutatási eredmények felhasználását, hozzáférhetőségét és megosztását.
- (9) Ez az ajánlás az (EU) 2022/2415 ajánlás által bevezetett új irányvonalakat tükrözi, mivel hatálya a K+I összefüggésében a szellemi javak tágabb fogalmára terjed ki. Célja az Unió innovációs ökoszisztémája szétagoltságának megszüntetése és az új európai innovációs menetrendben meghatározottaknak megfelelően az innovációs kohézió előmozdítása.

⁽⁸⁾ Leveraging Innovation Through Collaboration: IP Challenges And Opportunities For SMEs In The Context Of EU-Funded Collaborative Research Projects (Az innováció kiaknázása együttműködéssel: a szellemi tulajdonnal kapcsolatos, a kkv-ket érintő kihívások és lehetőségek az EU által finanszírozott együttműködésen alapuló kutatási projektek összefüggésében) (lesi.org).

⁽⁹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A kutatás és az innováció globális megközelítéséről – Európa nemzetközi együttműködésre irányuló stratégiája egy változó világban (COM(2021) 252 final).

⁽¹⁰⁾ A Tanács következtetései „A kutatás értékelése és a nyílt tudomány megvalósítása”.

⁽¹¹⁾ Leveraging Innovation Through Collaboration: IP Challenges And Opportunities For SMEs In The Context Of EU-Funded Collaborative Research Projects (Az innováció kiaknázása együttműködéssel: a szellemi tulajdonnal kapcsolatos, a kkv-ket érintő kihívások és lehetőségek az EU által finanszírozott együttműködésen alapuló kutatási projektek összefüggésében) (lesi.org).

⁽¹²⁾ Az Európai Kutatási Térség szakpolitikai menetrendje (europa.eu).

⁽¹³⁾ A Tanács (EU) 2022/2415 ajánlása (2022. december 2.) a tudás hasznosítására vonatkozó vezérelvekről (HL L 317., 2022.12.9., 141. o.).

⁽¹⁴⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Új EKT a kutatás és az innováció szolgálatában, (COM(2020) 628 final).

⁽¹⁵⁾ Az Európai Kutatási Térség (EKT) jövőbeli irányítása – A Tanács következtetései.

⁽¹⁶⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU innovációs lehetőségeinek maximális kiaknázása – A szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési terv az EU helyreállításának és rezilienciájának támogatása érdekében (COM(2020) 760 final).

- (10) A K+I-szereplőket ösztönözni kell arra, hogy stratégiai szemlélettel közelítsék meg a szellemi javak kezelésének különböző lépéseit, valamint hogy kezeljék a szellemi javak megfelelő ellenőrzésével és kielégítő kiaknázásával kapcsolatos kihívásokat. Emellett ajánlott ösztönözni a stratégiai tudásmegosztást mint az együttműködés szilárd alapját. Figyelembe kell venni továbbá a nyílt innovációból eredő üzleti lehetőségeket és a kutatás nyitottságának fontosságát is, amint azt a kutatásértékelés reformjáról szóló végleges megállapodás ⁽¹⁷⁾ is kifejezésre juttatja.
- (11) A K+I-ben részt vevő szereplők valamennyi kategóriáját, így például a közvetítőket, az egyéni kutatókat, az innovátorokat és azok csapatait, valamint a szervezeteket, többek között az egyetemeket, az állami és magán K+I-szervezeteket, a vállalkozásokat, a méretüktől függetlenül, a kutatási és technológiai infrastruktúrákat, a közigazgatási szerveket és a civil társadalom képviselőit arra kell ösztönözni, hogy kövessék ezt az ajánlást. Ezt az ajánlást a nemzeti vagy regionális szintű, valamint az uniós szintű vonatkozó szabályokkal összhangban kell alkalmazni. Bár ezen ajánlás egyes részeit szervezeti szinten fogalmazták meg, azok alkalmazási köre abból a szempontból is kulcsfontosságú, hogy iránymutatást nyújtson az egyéni kutatóknak, innovátoroknak és csapataiknak a projektjeikből származó szellemi javak stratégiai kezeléséhez,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

1. FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

Ezen ajánlás alkalmazásában:

1. „szellemi tulajdon”: szellemi tevékenységek jogi védelemre jogosult eredménye, amely a találmányokat, irodalmi és művészeti alkotásokat, szimbólumokat, neveket, képeket és formatervezési mintákat foglalja magában;
2. „szellemi tulajdon-jogok”: a szabadalmakat, a védjegyeket, a formatervezési mintákat, a szerzői és szomszédos jogokat, a földrajzi árujelzőket és a növényfajta-oltalmi jogokat, valamint az üzleti titok védelmére vonatkozó szabályokat foglalja magában;
3. „szellemi javak”: bármely K+I-tevékenység által létrehozott eredmények vagy termékek (pl. szellemi tulajdon-jogok, adatok, know-how, prototípusok, folyamatok, gyakorlatok, technológiák, szoftverek stb.);
4. „nyílt tudomány”: a tudományos folyamatnak a nyitott együttműködésen, eszközökön és a tudás terjesztésén alapuló megközelítése, az (EU) 2021/695 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁸⁾ 14. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően;
5. „nyílt innováció”: az a megközelítés, amelynek jegyében az innováció folyamatát az adott szervezeten kívüli szereplők előtt is megnyitják;
6. „nyílt hozzáférés”: a végfelhasználó számára ingyenesen nyújtott hozzáférés kutatási adatokhoz, többek között tudományos kiadványokhoz, az (EU) 2021/695 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és 39. cikkének (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően;
7. „a szellemi javak kezelése”: olyan stratégiai folyamatok összessége, amelyek célja a szellemi javak kezelése élettartamuk valamennyi szakaszában, a létrehozásuktól kezdődően egésze a piacra lépésükig, ideértve a következőket: a létrehozott vagy megszerzett potenciális javak azonosítása, a potenciális javak technikai, jogi és piaci előnyeinek értékelése, a védelem rendelkezésre álló formáira vonatkozó döntéshozatal, az értékesítési és technológiaátadási stratégia meghatározása, a kezelésük szempontjából a legjobb partnerek azonosítása – a szervezet üzleti céljával és a társadalmi felelősség szemléletét érvényesítő politikájával összhangban.

2. A SZELLEMI JAVAK HATÉKONY KEZELÉSÉRE VONATKOZÓ STRATÉGIA KIDOLGOZÁSA

2.1. Ajánlott a szellemi javak kezelésére vonatkozó stratégiai gyakorlatokat meghatározni és elfogadni, amit a következők révén célszerű megvalósítani:

8. annak biztosítása, hogy szervezeti szinten olyan stratégia álljon rendelkezésre, amely a szervezet küldetésével összhangban kiterjed a szellemi javak valamennyi típusának (ideértve az adatokat, a know-how-t és a szabványokat is) létrehozására, kezelésére és hasznosítására, valamint annak biztosítása, hogy a K+I-tevékenységek során figyelembe vegyék a nyílt tudománnyal kapcsolatos gyakorlatokat és a nyílt innovációt;

⁽¹⁷⁾ Megállapodás a kutatásértékelés reformjáról, 2022. július 20.

⁽¹⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/695 rendelete (2021. április 28.) a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram létrehozásáról, valamint részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, továbbá az 1290/2013/EU és az 1291/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 170., 2021.5.12., 1. o.).

9. a stratégia különböző elemeinek a releváns tevékenységekhez és partnerekhez való igazítása és annak nyilvánosságra hozatala;
10. annak biztosítása, hogy a stratégia foglalkozzon különösen a következőkkel:
  - a) a teljes kutatási és hasznosítási életciklus, már a K+I-tevékenységek költségvetésének tervezése pillanatában, milyen típusú tudástőke jelenik meg a folyamat eredményeként, melyek az előrelátható hasznosítási lehetőségek, és hogyan erősítik vagy egészítik ki a szervezet által kezelt meglévő portfóliót,
  - b) fenntarthatósági, etikai és inkluzivitási kérdések, valamint a tudás terjesztésének és az eredmények (újra) felhasználásának előmozdítása a gazdasági és társadalmi előnyök érdekében, tiszteletben tartva az etikai normákat és az emberi jogokat, valamint támogatva a fenntartható fejlesztési célokat ⁽¹⁹⁾ és a zöld megállapodás célkitűzéseit,
  - c) a szellemi tulajdon értékelése,
  - d) hasznosító vállalkozások és induló innovatív vállalkozások létrehozása,
  - e) az olyan helyzetek, amelyekben közös tulajdon áll fenn,
  - f) esetleges összeférhetlenségek,
  - g) üzleti intelligencia a szervezet által a szóban forgó K+I-tevékenység területén a szellemi javak szférája tekintetében elfoglalt versenypozíció értékelése céljából,
  - h) a szellemi tulajdonnal kapcsolatos hatékony stratégiák vállalkozásfejlesztés céljára;
11. alapos átvilágítási eljárás kialakítása a szervezeten belül létrehozott szellemi javakra vonatkozóan;
12. a szellemi javak kezelésére vonatkozó egyértelmű és átlátható döntéshozatali eljárások és folyamatok létrehozása (például a tudás-/technológiatranszfer-hivatal (KTO-TTO) eszközeinek és felelősségi köreinek meghatározása);
13. a szellemi javak kezelésével kapcsolatos észszerű szintű szakmai tapasztalat biztosítása a kapacitásépítésbe, a tudatosságnövelésbe, a képzésbe és az oktatásba, a munkaerő-felvételbe és a mobilitásba való beruházás, valamint harmadik fél szakértőktől támogatás kérése révén;
14. olyan ösztönzők meghatározása a kutatók, a feltalálók, a tudás- és technológiatranszfer szakemberei és a kutatásvezetők számára (például szakmai előmenetel), amelyek arra ösztönzik őket, hogy alkalmazzák a szervezet szellemi javak kezelésére vonatkozó stratégiáját;
15. a K+I-tevékenységek során létrehozott érték igazságos és méltányos megosztásának biztosítása a kezdeti szakasztól (például a szakmai előmenetel elismerése révén) a végső szakaszig (például a jogdíjak megosztása révén), figyelembe véve az e tevékenységek által létrehozott hatást;
16. a K+I-tevékenységek várható hatásának meghatározása a különböző, azaz a környezeti, a technológiai, a gazdasági, a társadalmi, a politikai és az egészségügyi dimenziók figyelembevételével;
17. a szellemi javak kezelésére vonatkozó politika végrehajtásához szükséges támogatás biztosítása megfelelő eszközök révén, ideértve az elfogadott mérőszámokon alapuló teljesítményfigyelést (például az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja által közzétett, a tudástranszferrel kapcsolatos mérőszámokat bemutató jelentések felhasználásával ⁽²⁰⁾); SMART (azaz konkrét, mérhető, elérhető és tulajdonítható, releváns, időszerű), minőségi és mennyiségi mérőszámok használata;
18. a szellemi javak kezelésére rendelkezésre álló finanszírozási rendszerek ismertségének növelése és kiaknázása, nemzeti vagy uniós szinten is;
19. a kutatási és innovációs tevékenységek során kifejlesztett szellemi javak éréhez szükséges erőforrások és finanszírozás biztosítása és feltárása az olyan programokban való részvétel révén, mint az EKT Konceptióigazolás ⁽²¹⁾ és az EIC Átmenet ⁽²²⁾;

⁽¹⁹⁾ A 17 CÉL | Fenntartható fejlődés (un.org).

⁽²⁰⁾ Knowledge Transfer Metrics - Towards a European-wide set of harmonised indicators (A tudástranszfer mérőszámai – Úton az európai szintű harmonizált mutatók felé).

⁽²¹⁾ Konceptióigazolás | EKT: Európai Kutatási Tanács (europa.eu).

⁽²²⁾ EIC Átmenet (europa.eu).

20. a szellemi javak kezelésére vonatkozó stratégia rendszeres felülvizsgálata a következők révén:
- részvétel a tudástranszfer- és a szellemi javak kezelésére irányuló tevékenységekről szóló európai jelentéstételben felmérések és a bevált gyakorlatokat megosztó platformok ⁽²³⁾ révén,
  - olyan dinamikus üzleti modell meghatározása, amely figyelembe veszi a megjelenő új technológiák összefüggésében a szellemi javakat érintő vonzatokat.

2.2. A Bizottság szorgalmazza a szellemi javak olyan módon történő kezelését, amely lehetővé teszi a nyílt tudomány és a nyílt innováció megvalósulását. Ebben az összefüggésben ajánlott:

21. mérlegelni a nyílt tudomány és a nyílt innováció a kutatási életciklus különböző szakaszaiban történő alkalmazásának előnyeit annak felmérése után, hogy az eredményeket először védelemben kell-e részesíteni szellemi tulajdon-jogok révén, továbbá gondoskodni a kutatási eredmények megosztásának útjában álló valamennyi lehetséges akadály alapos értékeléséről, különös tekintettel a harmadik felekkel kötött együttműködési, átruházási és hasznosítási megállapodásokra;
22. ellenőrizni a kutatási eredményekhez való nyílt hozzáférést lehetővé tevő alkalmazandó finanszírozási, intézményi és jogi követelményeket ⁽²⁴⁾, és lehetőség szerint nyílt hozzáférést biztosítani a kutatási eredményekhez, az alábbiak tekintetében figyelembe véve a következőket:
- kiadványok: azonnali nyílt hozzáférés biztosítása a tudományos publikációkhoz nyílt hasznosítási engedélyek alapján, különösen, ha e publikációk közfinanszírozású kutatásból származnak,
  - adat:
    - a FAIR adatkezelési elvek ⁽²⁵⁾ alkalmazása annak biztosítása érdekében, hogy a tudományos folyamatból származó adatok „megtalálhatóak”, „hozzáférhetőek”, „interoperábilisak” és „újrafelhasználhatók” legyenek, növelve ezáltal a kutatási eredmények újrafelhasználását és reprodukálhatóságát,
    - az egyes használni szándékozott adatkészletek felhasználási feltételeinek vizsgálata. Ha azok nem egyértelműek, vagy a felhasználásukhoz nem adtak hozzájárulást, akkor azokat olyan információkként kell kezelni, amelyekre a „minden jog fenntartva” szerzői jogokra utaló jelzés vonatkozik,
    - az adatokhoz való nyílt hozzáférés biztosításának mérlegelése, amennyiben nem állnak fenn jogos érdekek, illetve nem alkalmazandók korlátozások,
    - a kutatók ösztönzése megbízható adattárak ⁽²⁶⁾, például általánosan használt, nemzetközileg elismert és a K+I-közösség által jóváhagyott tanúsított, téma- vagy területspecifikus adattárak használatára,
    - annak figyelembevétele, hogy bizonyos helyzetekben az adatok know-how-nak tekinthetők (és előfordulhat, hogy azokat üzleti titok védi),
  - adattáris:
    - annak ellenőrzése, hogy a felhasznált adatokat vagy adattárisokat védi-e szerzői jog és/vagy adattárisjog vagy üzleti titok,
    - nyílt hozzáférés biztosítása a tudományos folyamatból származó adatokhoz vagy adattárisokhoz, amennyiben nem állnak fenn jogos érdekek vagy jogi korlátozások (például harmadik felek szellemi tulajdon-jogai),
  - szoftver: a szoftver felhasználóinak tájékoztatása a szerzői jogi nyilatkozatról és a licenciadási feltételek megemlítése a szoftver forgalmazásakor. Amennyiben összhangban van az átfogó hasznosítási stratégiával, a forráskód nyílt forráskódként való rendelkezésre bocsátásának mérlegelése, figyelembe véve a különböző nyílt forráskódú licenceket;
23. a közös kutatási tevékenységeket illetően a folyamat korai szakaszában kidolgozni egy közzétételi és hasznosítási stratégiát, amely lehetővé teszi a közzétételt, ugyanakkor védi a bizalmas információkat és a magánpartnerek potenciális szabadalmi bejelentéseit;
24. részt venni a projektötleteknek az ipar és a tudományos világ általi nyílt formában történő közös kidolgozásában a tudományos és ipari igények és kihívások további összehangolása érdekében;

⁽²³⁾ Például az EU tudáshasznosítási platformja.

⁽²⁴⁾ A Horizont Európa kedvezményezettjei például kötelesek azonnali nyílt hozzáférést biztosítani a tudományos publikációkhoz adattárakon keresztül és nyílt hasznosítási engedélyek alapján, a szabad hozzáférésre vonatkozó egyedi szabályokat pedig a program 5. melléklete (támogatásimegállapodás-minta) tartalmazza. Az (EU) 2021/695 rendelet a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram létrehozásáról.

⁽²⁵⁾ A FAIR elvek – GO FAIR (go-fair.org).

⁽²⁶⁾ Például a Horizont eredményeinek platformja a Horizont 2020 és a Horizont Európa keretében finanszírozott projektek esetében.

25. részt venni olyan nyílt innovációs platformokban, amelyek lehetőséget kínálnak a köz- és magánszféra közötti, ágazatközi együttműködésekre és tudáscserére irányuló, nyitott prekompetitív partnerségekre;
26. tisztességes és rugalmas megosztási és díjazási modelleket kialakítani a nyílt innovációs együttműködésben részt vevő partnerek számára az együttműködés megkezdése előtt.

2.3. Ajánlott beruházni az oktatásba, a képzésbe és a tájékoztató tevékenységekbe, amit a következők révén célszerű megtenni:

27. a meglévő tanulási eszközök és anyagok feltérképezése és népszerűsítése, valamint a célcsoporthoz igazított különféle típusú tanulási eszközök (például online források, kézikönyvek, szórólapok, szemináriumok, önértékelési tesztek, vizuális eszközök, folyamatábrák, sablonkönyvtárak) kidolgozása a hiányok áthidalása érdekében, és valamennyi anyag hozzáférhetővé tétele egyetlen platformon a szervezeten belül;
28. tudatosságnövelés a szellemi javak teljes körével és azok portfóliókban való lehetséges felhasználásával kapcsolatban a szervezet versenyképességének támogatása és üzleti lehetőségeinek bővítése érdekében;
29. annak elősegítése, hogy az érintettek jobban megértsék, hogy amennyiben a szellemi javakat megfelelően kezelik, akkor a nyílt tudomány és a nyílt innováció kiegészíti a szellemi javak védelmét;
30. rendszeres tájékoztató rendezvények és képzések szervezése, különösen a következőkre összpontosítva:
  - a) a kutatás és a nyílt innováció támogatását célzó, a szellemi javak kezelésére vonatkozó stratégia kidolgozásának előnyei, valamint az azzal járó kockázatok, ha nem létezik ilyen stratégia,
  - b) a szellemi javak azonosítása a szervezeten belül,
  - c) a szellemi javak hatékony kezelésével kapcsolatos sikertörténetek és a célközönséghez igazított esettanulmányok,
  - d) vállalkozói készség, az innovációk üzleti útvonalainak fejlesztése a piacra juttatásuk érdekében, a szellemi tulajdon használata a beruházások vonzására, valamint a finanszírozáshoz való hozzáférés, továbbá az induló innovatív vállalkozások és hasznosító vállalkozások létrehozásához szükséges csapatok kialakítása,
  - e) az együttműködési megállapodások megtárgyalásához és megkötéséhez szükséges készségek fejlesztése, a hasznosítási megállapodások struktúrája, valamint a hasznosítást engedélyező és a hasznosításba vevők közötti hosszú távú kapcsolatok nyomon követése és kezelése (ideértve a teljesítmény nyomon követését és az érvényesítési lehetőségeket),
  - f) a szellemitulajdon-jogok adatbázisainak használata,
  - g) a védelem alatt nem álló szellemi javak, valamint az olyan eszközök felhasználásának lehetséges módjai, mint például a titoktartási megállapodások és a szellemi tulajdon védelme,
  - h) a szellemi tulajdonra vonatkozó (például a védelem mértéke és a tulajdonjog felosztása tekintetében) különböző rendszerek megléte a harmadik országokban,
  - i) egyéb nemzeti vagy regionális szabályok (pl. versenyjogi jogszabályok és adott esetben állami támogatási szabályok) megléte, amelyek érinthetik a K+I-megállapodásokat,
  - j) a szellemitulajdon-jogok érvényesítése és a harmadik felek szellemitulajdon-jogai megsértésének elkerülése;
31. az egyetemek és más állami kutatószervezetek esetében különösen az alábbiakkal kapcsolatos oktatás és képzés megfontolása:
  - a) a szellemi javak kezelése a professzorok, kutatók és hallgatók programjainak vagy tanterveinek részeként, figyelembe véve a különböző kutatási területeket (például üzleti tanulmányok, természettudományok, technológia, mérnöki tudományok, matematika, jog, művészetek), az egész életen át tartó tanulás szellemi javakkal kapcsolatos kulcskompetenciáival összhangban,
  - b) szellemi javak a tudás hasznosításához a szellemi javak tágabb értelmezésére összpontosítva,
  - c) a szerzői jog szerepének megértése a tanítás összefüggésében professzorok, kutatók és diákok számára,
  - d) az összeférhetlenségi helyzetek azonosítása és megértése;

32. az olyan releváns szakmai hálózatokban való részvétel ösztönzése, amelyek segíthetnek a szellemi tulajdonnal kapcsolatos tájékozottság fokozásában (például az Európai Szellemi Tulajdonjogok HelpDesk nagykövetei ⁽²⁷⁾, az Enterprise Europe Network ⁽²⁸⁾, a PATLIB-központok ⁽²⁹⁾), valamint annak mérlegelése, hogy támogatást kérjenek a nemzeti és uniós szinten (például az Európai Szellemi Tulajdonjogok HelpDesk ⁽³⁰⁾) és a szellemi tulajdon nemzeti hivatalai által) kínált, a szellemi javak kezelésével kapcsolatos tanácsadást nyújtó szolgáltatásoktól.

3. A SZELLEMI JAVAK KEZELÉSE A KÖZÖS KUTATÁSI ÉS INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK KERETÉBEN

3.1. Ajánlott a lehető leghamarabb tisztázni a szellemi javak tulajdonjogát, amit a következők révén célszerű megvalósítani:

33. szervezeti szinten a lehető leghamarabb egyértelmű tulajdonjogi rendelkezések meghatározása a szellemi javak hatékony azonosítása, átruházása és felhasználása érdekében, ideértve a konfliktusmegoldási eljárást is;
34. az államilag finanszírozott K+I-tevékenységekkel összefüggésben a programspecifikus tulajdonjogi és hozzáférési szabályok alapos megértésének biztosítása a résztvevők körében;
35. korai megállapodás a partnerekkel a tulajdonjogi kérdésekről, ideértve a hozzáférési és használati jogokat (például kutatási, oktatási vagy kereskedelmi hasznosítási célokra), a meglévő információkat és jogokat, az eredményeket és a harmadik felek releváns szellemi javait (például a beruházások és egyéb pénzügyi megállapodások megkönnyítése érdekében);
36. a projekt megkezdése előtt lista készítése, amely azonosítja az összes meglévő (background) eredményt, ideértve a szellemi tulajdon is, valamint az egyes partnerekhez tartozó és a projekt során várhatóan felhasználandó releváns járulékos (sideground) információkat, és szükség esetén a lista aktualizálása. A projekt időtartama alatt az elért eredmények és azok tervezett tulajdonosa nyomon követése. A projekt végén az „az eredményekkel kapcsolatos tulajdonjogot meghatározó jegyzék” elkészítése, amely azonosítja az összes elért eredményt, és meghatározza azok hasznosítási útját;
37. a partnerekkel való együttműködés előkészítése során a meglévő eszköztárak alkalmazásának mérlegelése, ideértve a konzorciumi megállapodásmintákat is, foglalkozva a szóban forgó projekt sajátosságaival, és figyelembe véve bizonyos szereplők, például a kkv-k vagy az induló innovatív vállalkozások korlátozott erőforrásait a tárgyalások során;
38. annak biztosítása, hogy közös tulajdonjogi és kezelési megállapodást vagy közös tulajdonjogi és bevételmegosztási megállapodást kössenek, amennyiben a szellemi tulajdon közös tulajdonban van;
39. a partnereknek címzett iránymutatások bevezetése az eredmények hatékony hasznosításának biztosítása érdekében arra az esetre, ha a partnerek eltérő kapacitásokkal rendelkeznek a piacra jutáshoz;
40. annak mérlegelése, hogy amennyiben a közös kutatási tevékenységek eredményei egy állami kutatószervezet és egy ágazati résztvevő közös tulajdonában vannak, lehetőséget adjanak az állami kutatószervezetnek arra, hogy harmadik feleknek (például induló innovatív vállalkozásoknak) hasznosítási engedélyeket adjon ki, amennyiben az ágazati résztvevő nem hasznosítja az eredményeket a közös tulajdonosok által előzetesen megállapított időtartamon belül;
41. amennyiben a projektek túlnyomórészt államilag finanszírozottak:
- a) az eredmények feletti tulajdonjog megadása a részt vevő állami kutatószervezet számára, valamint az eredményekhez való elsőbbségi hozzáférési jogok biztosítása az ágazati résztvevők számára. A hozzáférési jogok mértékének arányosnak kell lennie az ágazat hozzájárulásával. Ha az eredmény az ágazati résztvevő által bevezetett meglévő szellemi tulajdon továbbfejlesztése, annak megfontolása, hogy az ágazati résztvevő számára a hozzájárulásával arányos méltányos és észszerű díj ellenében korlátlan hozzáférést biztosítsanak az eredményhez,
- b) annak biztosítása, hogy a közfinanszírozású K+I-tevékenységek keretében kifejlesztett szellemi javak kezelése olyan módon történjen, hogy a hasznosításukkal kapcsolatos társadalmi-gazdasági előnyök az Unió javára váljanak,

⁽²⁷⁾ Európa – A nagykövetelek csapata (europa.eu).

⁽²⁸⁾ Enterprise Europe Network (europa.eu).

⁽²⁹⁾ ESZH – Szabadalmi információs központok (PATLIB).

⁽³⁰⁾ Európai Szellemi Tulajdonjogok HelpDesk (europa.eu).

- c) nem kizárólagos hasznosítási engedélyek méltányos és észszerű feltételek mellett olyan jogalanyok számára történő megadásának lehetővé tétele, amelyeknek a szükséghelyzet kezeléséhez van szükségük az eredményekre, valamint kötelezettségvállalás arra, hogy az eredményként előállított termékeket és szolgáltatásokat gyorsan és széles körben, méltányos és észszerű feltételek mellett hasznosítsák, (például a közbiztonság, a népegészségügy vagy a közrend területén felmerülő) szükséghelyzet esetén, és ha a projektet kifejezetten szükséghelyzet kezelése céljából finanszírozzák.

3.2. Ajánlott egyértelmű együttműködési feltételeket megállapítani, amit a következők révén célszerű megvalósítani:

42. annak meghatározása, hogy a K+I-projektek eredményei mennyiben képesek megjelenni a piacon a kezdetektől fogva, valamint megvitatni annak lehetőségét, hogy a résztvevők számára opciókat biztosítsanak a jövőbeni projekteredmények hasznosítási engedélyeinek megtárgyalására;
43. annak biztosítása, hogy a szervezetben belül egyértelmű együttműködési és megállapodási keret álljon rendelkezésre, ideértve a szellemi javakra alkalmazandó szabályokat is;
44. a közös kutatási tevékenységek tekintetében olyan egyértelmű együttműködési megállapodás megkötése, amely meghatározza különösen az együttműködés hatókörét, a hasznosítási stratégiát, az eredmények terjesztését és hasznosítását (például az eredmények hasznosításának engedélyezését vagy az eredmények átruházását, a hasznosító vállalkozások létrehozását), valamint a projekt életciklusára és azon túlra is kiterjedő, a szellemi javak kezelésére irányuló stratégiát. A megállapodásnak tartalmaznia kell egy olyan eljárást, amely előírja valamennyi partner értesítését az eredmények eléréséről és azok védelmének lehetőségéről (például szabadalmak révén);
45. annak biztosítása, hogy valamennyi partner nyilatkozzon a meglévő információikhoz és jogaikhoz kapcsolódó dologi terhekről (ideértve a szellemi tulajdonnal kapcsolatban, például a harmadik felek jogait vagy a korlátozó hasznosítási engedélyekkel biztosított nyílt forrásokat);
46. annak biztosítása, hogy a jogi rendelkezések közötti eltéréseket teljes mértékben figyelembe vegyék azokban az esetekben, amikor az együttműködésben különböző országokbeli partnerek vesznek részt és különösen:
- a) annak értékelése, hogy ezek az eltérések hogyan befolyásolhatják a hasznosítással, terjesztéssel és kiaknázással kapcsolatos elvárásokat, és ennek megfelelően a szükséges záradékok belefoglalása a megállapodásba,
- b) vitarendezési tanácsadási keret biztosításának mérlegelése, amely keret segíti a partnereket a viták békés rendezésében;
47. segítők (például a különböző társadalmi-kulturális hátterek szakértői) szerepének megállapítása a különböző háttérű partnerek nemzetközi együttműködésben való segítése céljára;
48. konkrét intézkedések mérlegelése annak elkerülése érdekében, hogy a megosztott információkkal visszaéljenek vagy hozzájárulás nélkül nyilvánosságra hozzák azokat, mégpedig amennyiben szükséges az információk megosztása előtt egy titoktartási megállapodásnak a projektpartnerekkel való megvitatása és megállapítása révén, valamint az üzleti titkok védelmére vonatkozó szükséges követelmények megvitatása és megállapítása révén, amennyiben ilyen védelmet kérnek;
49. az ipar és a tudományos világ közös együttműködése tekintetében a partnerek közötti hatékony együttműködés feltételeinek megteremtése a kezdetektől fogva, például a hálózatépítés megkönnyítése, valamint csereprogramok és látogatási lehetőségek szervezése révén.

4. A SZELLEMI JAVAK LÉTREHOZÁSÁTÓL A PIACRA LÉPÉSÜKIG

4.1. Ajánlott megállapítani az ellenőrzés alkalmas eszközeit, amit a következők révén célszerű megvalósítani:

50. alapos elemzés készítése a szellemi javakkal kapcsolatos kockázatokról, ideértve az ún. freedom-to-operate (FTO-) elemzést ⁽¹⁾ is, hogy azonosítsák a kritikus komponenseket azokban az esetekben, amikor egy adott technológiát kell fejleszteni, validálni és piacra dobni;
51. belső beruházás a szükséges készségekbe és profilokba annak érdekében, hogy azonosítani lehessen a szellemi javak feletti ellenőrzés megfelelő eszközeit (például a szellemi alkotások jogának szakértői a szellemi tulajdon-jogok iránti kérelmekkel kapcsolatos támogatás nyújtása céljából), valamint támogatás kérése harmadik fél szakértőktől;

⁽¹⁾ Az ún. freedom-to-operate (FTO-) elemzés célja annak biztosítása, hogy egy új termék, eljárás vagy szolgáltatás kereskedelmi előállítása, értékesítése és használata ne sértse mások szellemi tulajdon-jogait.

52. annak megállapítása, hogy szellemi tulajdon-jogok általi védelemre vagy egyéb típusú védelemre van-e szükség, valamint annak mérlegelése, hogy az eredményeket hozzáférhetővé lehet-e tenni a nyílt hozzáférés keretében, az ellenőrzés különböző módjainak értékelése mellett;
53. a helyi szabályok – ideértve a nemzeti jogszabályokat és a vonatkozó bírósági határozatokat –, valamint a biztosított védelem hatályának megismerése az új piacra való belépés előtt;
54. a szellemi tulajdonnal kapcsolatos megfelelő értékelési és átvilágítási folyamatok elvégzése a javak átruházása vagy hasznosításuk engedélyezése előtt.

4.2. A szellemi tulajdon értékelésének elvégzése tekintetében a következők ajánlottak:

55. értékelési célok meghatározása a különböző értéktípusok (szervezeti, kulturális, gazdasági, környezeti és társadalmi érték) alapján;
56. a szellemi tulajdon értékelésének elvégzése előtt az értékelési művelet céljának meghatározása, mivel ez segít a cél, a hatókör vagy a megközelítés tekintetében változó nemzetközi szabványok szerinti megfelelő módszer kiválasztásában:
  - a) egy kvalitatív alapú megközelítés leíró elemzést és/vagy pontszámot biztosít irányítási célokra, hogy segítse a döntéshozatalt vagy közölje a szellemi tulajdon jelentőségét,
  - b) egy kvantitatív alapú megközelítés alapulhat a költségeken, a piacon és a bevételen, és lehetővé teszi a szellemi tulajdon pénzben kifejezett értékének kiszámítását egy adott kontextusban és egy adott időpontban;
57. annak biztosítása, hogy az innovációs stratégiák végrehajtásáért felelős szervezet tagjai alaposan megértsék a korai szakaszban lévő innovációknak való értéktulajdonításra vonatkozó különböző megközelítéseket;
58. együttműködés az érintett partnerekkel a közös kutatási tevékenység eredményeként létrejött szellemi tulajdon értékelésére vonatkozó közös megközelítés meghatározása érdekében;
59. belső beruházás a szellemi tulajdon értékeléséhez kapcsolódó készségekbe és profilokba (például a szellemi alkotások joga és az értékelés területének szakértői), valamint támogatás kérése harmadik fél szakértőktől;
60. nyílt, átlátható és megkülönböztetésmentes megközelítés alkalmazása a szellemi tulajdon értékelési folyamata során.

4.3. Ajánlott nyomunkövetési, átruházási, és hasznosításengedélyezési gyakorlatokat megállapítani, amit a következők révén célszerű megvalósítani:

61. az eredmények terjesztésében és hasznosításában részt vevő releváns érdekelt felek azonosítása, ideértve adott esetben a lehetséges felhasználókat is, és annak megfelelően történő bevonásuk a tárgyalásokba;
62. együttműködésen alapuló hasznosításengedélyezési mechanizmusokban való részvételnek, például közösen használt szabadalmak és elszámolóházak létrehozásának mérlegelése;
63. a harmadik felek tulajdonában lévő újonnan kiadott szabadalmak és újonnan közzétett szabadalmi bejelentések azonosítása a szabadalmaknak projekt teljes időtartama alatti figyelemmel kísérése révén, az esetleges jogsértések korlátozása és a projektből eredő jövőbeli szabadalmak értékének biztosítása érdekében;
64. potenciális kiegészítő szabadalmak azonosítása és keresztingedélyezési megállapodások megtárgyalása a kifejlesztett technológia értékének a potenciális befektetők és a harmadik fél hasznosításba vevők számára történő növelése érdekében;
65. elköteleződés a fenntartható, a társadalmi felelősség szemléletének megfelelő hasznosításengedélyezési gyakorlatok mellett;

66. adott esetben annak a lehetőségnek a mérlegelése, hogy a partnereknek szerződéses elsőbbségi jogot biztosítsanak arra, hogy egy jogi személlyel üzleti ügyletet kössenek (elővásárlási jog), vagy időben korlátozott, nem kizárólagos hasznosítási engedélyt adjanak a projekt során létrehozott szellemi tulajdon hasznosítására, és az alkalmazandó finanszírozási szabályok figyelembevétele, az ipar és a tudományos világ közös tevékenységeivel összefüggésben;
67. a termékfejlesztéssel és az értékesítési feladatokkal kapcsolatos kockázatok azonosítása, és ezek figyelembevétele a hasznosítási megállapodásokról szóló tárgyalások során.

Kelt Brüsszelben, 2023. március 1-jén.

a Bizottság részéről

Mariya GABRIEL

a Bizottság tagja
